

СТАНОВИЩЕ

- От:** проф. д-р **Валентина Любенова Николова-Алексиева**,
Университет по Хранителни Технологии - Пловдив,
Професионално направление 3.8. Икономика
Научна специалност „Икономика и управление“ (Икономика,
Бизнес предприемачество, Цени и ценообразуване)
- Относно:** дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ докторска програма „Социално управление“ в ПН 3.7. „Администрация и управление“, научна област 3. Стопански социални и правни науки към катедра „Управление и количествени методи в икономиката“ на ФСИН, в Пловдивски университет (ПУ) „Паисий Хилендарски“.
- Основание** за представяне на становището: участие в състава на научното жури съгласно Заповед № РД-21-1491 от 17.07.2024 г. Ректора на ПУ за откриване на процедура за защита на дисертационен труд.
- Автор на дисертационния труд:** ДИМО ЖЕЛЕВ ЖЕЛЕВ
- Тема на дисертационния труд:** "ВЛИЯНИЕ НА ЛИДЕРСТВОТО ВЪРХУ
МОТИВАЦИЯТА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ НА ХОТЕЛИ
В УСЛОВИЯ НА КРИЗИСЕН И ПОСТКРИЗИСЕН
ПЕРИОД"
- Научен ръководител:** ДОЦ. Д-Р МИНА АНГЕЛОВА

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

В качеството ми на член на научно жури за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, докторска програма „Социално управление“, чийто състав е определен със заповед № РД-21-1491 от 17.07.2024 г. на Ректора на ПУ, считам, че Димо Желев Желев – докторант в задочна форма на обучение към катедра „Управление и количествени методи в икономиката“, автор на тема „Влияние на лидерството върху мотивацията на служителите на хотели в условия на кризисен и посткризисен период“ с научен ръководител доц. д-р Мина Ангелова е представил пълен комплект материали на хартиен носител, съгласно изискванията.

Представеният комплект с документи е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- *молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;*

- *автобиография в европейски формат;*
- *протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;*
- *дисертационен труд;*
- *автореферат;*
- *списък на научните публикации по темата на дисертацията;*
- *копия на научните публикации;*
- *списък на забелязани цитирания;*
- *декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;*
- *заповед № РД-21-1491 от 17.07.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет.*

Докторантът е приложил четири броя публикации.

Димо Желев придобива бакалавърска степен по туризъм в Университет по хранителни технологии – Пловдив в периода 2002 – 2006 г. Той придобива магистърска степен по специалност „Маркетинг“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ – Пловдив, с квалификация магистър икономист – маркетинг в периода 2016 - 2018 г. В периода 2019 – 2024 г. той е обучаван като задочен докторант в същия университет по докторска програма Социално управление. От 01.03.2005 г., Димо Желев е управител на Агенция за дигитален маркетинг за хотелския сектор, ДРС – Травел ЕООД, Пловдив.

Докторантът притежава управленски умения и компетенции като мениджър на Агенция за дигитален маркетинг за създаване на визия на компанията, наемане и подбор на човешки ресурси, създаване, предлагане и реализиране на успешни услуги в сферата на дигиталния маркетинг в хотелиерството, управление на процеси, бизнес моделиране, връзка с партньори и ключови клиенти, работа с институции и други.

Димо Желев притежава социални умения и компетенции. Участва като лектор на национални бизнес конференции, на научни конференции, а така също и преподава по дисциплина „Софтуер в туризма“.

Следователно докторантът притежава отлична база за задълбочена научно-изследователска работа в сферата на социалното управление и добрите практики за приложението му в бизнес практиката.

2. Актуалност на представения дисертационен труд

По съдържание дисертационният труд третира *изключително актуален икономически проблем*, свързан с изследване взаимовръзките между лидерството и мотивацията на служителите в България, в условията на криза и в посткризисна среда. Освен това, предвид цикличността на излизане на българската икономика от една криза и навлизането в друга, избраната тематика придобива изключителна значимост.

Съвременната бизнес среда се отличава както с неопределеност в глобален аспект, обоснована от стратегически събития – световна пандемия, войни, екологични, политически, икономически и други събития, така и с качествено различна вътрешна среда, определена от новата дигитална реалност.

Именно тези динамични и непредвидими промени във външната и вътрешната среда, в която функционират бизнес организациите налагат необходимостта от използване на съвременни модели за тяхното управление.

В специализираната научна литература се разглеждат въпросите, свързани с различните аспекти на управлението по време на кризи, като приоритет има проблематиката, посветена на оценяването на фирмите и управление на финансите. Недостатъчно са изследванията на различните техники на мотивация на служителите в кризисни условия, при които е необходим качествено нов управленски подход и лидерски качества.

В тази връзка, проучването на влиянието на лидерския стил, прилаган от ръководителя по време на криза и в посткризисен период, върху нивото на мотивация у последователите на лидера в бизнес организациите е изключително актуален проблем в научно и научно-приложно отношение.

Може да се заключи, че темата на дисертацията е много сполучливо избрана. Тя е изключително актуална, дисертабилна е и има голяма практическа значимост. Кандидатът е обосновал много добре тази значимост и актуалност.

3. Познаване на проблема

Дисертационният труд анализира съвременните научни постижения в областта на лидерството, мотивацията и управлението на човешките ресурси за постигане на конкурентно предимство, и устойчиво развитие в условия на кризи и посткризисен период. В списъка на използваните литературни източници са посочени **общо 136 източника**, от които: **73 на български език и 63 на английски език**. *Посочените литературни източници са актуални и пряко свързани с темата на дисертационния труд.*

Представеният дисертационен труд е в обем от **225 страници, от които 197 страници основен текст**. В структурно отношение включва **увод, 3 глави, заключение и 6 приложения**. Резултатите са получени чрез съвременен инструментариум и са онагледени с подходящо подбрани **49 фигури и 18 таблици**. Приложенията представят 2 анкетни карти за определяне на лидерския стил и 4 таблици с получени резултати, включително и от сравнителни анализи.

Във въведението на дисертационния труд са формулирани **основната цел и пет** логически обвързани **задачи** за нейното постигане. Коректно са определени обектът и предметът на изследването, както и основната **теза на автора**, според който откриването на ясна зависимост между стиловете на лидерство при кризисна и посткризисна среда, характеризиращи се с различно ниво на неопределеност, ще повлияе върху равнището на мотивация на последователите в бизнес организацията.

Задачите са изпълнени в хода на изследването, а формулираната изследователска теза е доказана. Структурата на дисертационното изследване е логически построена и съответства на поставената цел и задачи.

➤ В теоретична част от дисертационното изследване:

Докторантът е извършил сериозен литературен обзор и е направил синтез на теоретични основи на лидерството и неговите категории, характеристика на външната среда, криза и мотивация. Представени, анализирани и систематизирани са както традиционните, така също и съвременните теории и концепции, разкриващи същността на изследваните понятия. От научна гледна точка, интерес представлява моделът за връзка между теориите за лидерство, криза и мотивация, обосноваващ логическите отношения между структурните елементи на категориите. Направените систематизации и обобщения показват **задълбоченост и добросъвестна работа с литературните**

източници, умения за приложение на аналитични и дедуктивни техники за обработка на значителен обем информация с различни изследователски методики. Коректно, в скоби са изведени всички цитирания и коментари на автора, което улеснява справките по цитираните източници. Участието на автора в дискусиите по изследваните проблеми е активно и отразява умения да се изразява собствено критично мислене и да се формулират нови изводи и констатации.

➤ **В методическата част от дисертационното изследване:**

Докторантът е избрал подходяща методология и изследователски инструментариум, който съответства на сложния, многомерен характер на изследването. За доказване на издигнатата авторова теза са използвани **системният и ситуационният**, надграждане на вече направени проучвания, теоретичен анализ и синтез, сравнителен анализ, методът на наблюдението, експериментален и емпиричен метод, както и дескриптивни, индуктивни, дедуктивни методи относно обобщаване и извеждане на същностните характеристики на основните понятия.

За постигането на **основната цел и поставените задачи** са използвани *оценка на експертни мнения; графични методи; секторен анализ, статистически и други методи.* От *полевите методи* на проучване са използвани *анкетните проучвания.*

Проучването е извършено посредством структурирано интервю, като за целта е разработена от автора анкетна карта, измерваща нивото на неопределеност на средата, както и оценката на лидерския стил от перспективата на самия мениджър. С втора анкетна карта, се изследва равнището на мотивация, както и лидерския стил, който характеризира техния лидер. Проведени са дълбочинни интервюта относно лидерският стил, нивото на неопределеност в двата периода, както и реалните проблеми пред хотела.

Давам много висока оценка на литературния обзор, използваната методология, както и по отношение на изпълнението на поставените задачи за постигането на изследователската цел.

➤ **В приложната част на дисертационното изследване:**

Докторантът напълно коректно, прилага предложената във втора глава методиката за провеждане на емпиричното изследване. Резултатите от проведеното приложно изследване: анкетни полеви проучвания на лидерския стил и равнището на мотивация са представени на едно добро ниво с достатъчен по обем, обхват и съдържание доказателствен и аналитичен материал.

Трудът съдържа конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване.

Представеният дисертационен труд е цялостно, завършено изследване по актуален и значим общественоекономически проблем. В хода на изследването са повдигнати и поставени на обсъждане най-значимите теоретични и практически проблеми, свързани с лидерството и мотивацията, въз основа на което е разработена и апробирана методика за оценка на стила на лидерство в условия на криза и посткризисен период. На база резултатите от проведеното изследване успешно е разработен приложен модел за избор на лидерски стил от мениджъра при периоди на криза и пост-кризисна среда с цел повишаване на общото ниво на мотивация на служителите. Оценявам високо формулираните изводи, както и направените конкретни препоръки към хотелиерския бранш, свързано с поведението на мениджърите в кризисни и пост-кризисни условия.

Заинтересовани страни от изследването могат да бъдат образователни и учебни организации за целите на професионалната подготовка, бизнес организации с различен индустриален профил, организации от неправителствения сектор, органите на държавната и регионална власт.

Считам, че резултатите от дисертационното изследване са с висока степен на практическа приложимост, затова препоръчвам проектно-ориентирания подход за продължаващо развитие на темата.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приносите могат да бъдат разделени на научни и научно-приложни.

Към **научните приноси** спадат:

- систематизиране и обогатяване на теоретичните концепции, относно категориите лидерство, криза, среда и мотивация и на тази основа предложен модел за връзките между елементите на тези теоретични категории.
- разработен е концептуален модел, на базата на който е създадена методология за изследване на влиянието на избрания лидерски стил върху мотивацията при периоди на криза и пост-кризисна среда.

Към **научно-приложните** се отнасят:

- анализиран е хотелския бранш в България, с цел сравнение и съпоставяне на основни индикатори за дейността в хотелиерството, установяващ фази на криза и пост-кризисна среда.
- предложен е приложен модел за избор на лидерски стил от мениджърите на места за настаняване с цел повишаване на мотивацията на служителите в среда с различно ниво на неопределеност.
- проведено първо проучване на лидерски стилове на хотелския бранш и туристическия сектор в България, според FRLM модела.
- формулирани са изводи и конкретни препоръки към хотелиерския бранш относно мениджърското поведение в кризисни и пост-кризисни условия.
- *Приемам приносите като реални, достоверни и доказани в хода на дисертационното изследване.*

Приносните постижения считам за лично дело на докторанта. Изводите и предложенията в дисертационния труд представят Димо Желев като ерудиран изследовател с добра теоретична подготовка, с възможности за творчески обобщения и формулиране на решения за практиката.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представени са общо 4 публикации, посветени на дисертационния труд, публикувани в престижни издания от участия в международни научни форуми и конференции. **Три** от четирите публикации са в съавторство. *Постигнатият общ брой точки е 35, при минимално изискуеми 30 точки, съгласно минималните национални критерии. Като обем и качество те съответстват на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“.*

Приемам всички публикации като пряко съотнесими към дисертационния труд. В тях са обобщени и публикувани съществени проблеми и резултати от изследванията в дисертационния труд.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат на дисертационния труд е в обем от **32 страници**. В него са отразени целите и задачите на изследването, акцентите на отделните глави на дисертационния труд, както и приносите на автора. *Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията за изготвянето му и отразява основните резултати и приноси на дисертационния труд.*

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

- *Основно мнение:* качествена дисертация, отлично онагледена, ясно очертани приноси с потенциал за развитие.
- *Критични бележки:* нямам съществени критични бележки към дисертационното изследване.
- *Препоръки:* Предвид актуалността и значимостта на научното изследване, препоръчвам на докторанта в бъдеще да го доразвие в монографичен труд и да публикува резултатите в световните база данни Scopus и WoS.
- *Въпрос:* Според докторанта, липсата на силен лидер отразява ли се на ефективността на работа, на мотивацията и ангажираността на персонала в една организация?

8. Заключение.

Предвид достойнствата на дисертационния труд, актуалността и сложността на изследваните проблеми, необходимостта от търсене на ефективни решения за тях в практиката, доброто теоретично равнище на изследваните и анализирани проблеми, може да се обобщи, **че представеният дисертационен труд отговаря на нормативно заложените критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор” /ЗРАС/, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.**

Посочените резултати от изследването, посветено на **„Влияние на лидерството върху мотивацията на служителите на хотели в условия на кризисен и посткризисен период“** дават достатъчно основание за **ВИСОКА ОЦЕНКА** на научния потенциал и възможности за изследователска дейност на докторанта.

Всичко това ми позволява **убедено да гласувам ПОЛОЖИТЕЛНО за присъждане на Димо Желев Желев на научната и образователна степен „доктор“ по докторска програма „Социално управление“ в професионално направление 3.7. „Администрация и управление“.**

18.09.2024 г.
гр. Пловдив

Изготвил становището :

/ проф. д-р В. Николова-Алексиева /